

REGU § 81

Uppdrag. Hantering av slutsatser och rekommendationer i rapport "Rättvis omställning på Gotland"

Ärendenummer: RS 2024/594

Regionalt utvecklingsutskotts förslag till regionstyrelsen

- Uppdragsrapporten godkänns.

Sammanfattning

Regionstyrelsen har gett förvaltningen i uppdrag (2025-04-01, §150, RS 2024/594) att återkomma med förslag till hantering av slutsatserna i rapporten Rättvis omställning på Gotland – Den gröna omställningens konsekvenser för arbetsmarknaden – analys och förslag (JTP-rapporten). Rapporten syftar till att ge insikter om de samlade arbetsmarknadseffekterna av den pågående energi- och industriomställningen på Gotland, särskilt kopplat till cement- och mineralindustrin (RS 2024/594).

Denna tjänsteskrivelse redogör för hur JTP-rapportens rekommendationer redan tillvaratas inom pågående initiativ och processer, samt föreslår kompletterande insatser.

Den aktuella etableringen är Heidelberg Materials (HM) planerade CCS-anläggning (Carbon Capture and Storage) i Slite. Etableringen bedöms ha stor påverkan på Gotland generellt och på Slite i synnerhet. Flera viktiga beslut återstår från HM:s sida, såsom val av anläggningsbyggare och investeringsbeslut. Utbyggnaden av elnätet är ett redan pågående projekt. Övriga potentiella etableringar som analyseras i JTP-rapporten är för närvarande inte aktuella, då regeringen under hösten 2024 avslagit ansökningar om havs- och landbaserad vindkraftsetableringar kring och på Gotland.

Förvaltningen har analyserat samtliga sex rekommendationer i JTP-rapporten och redovisar följande:

1. Bibehålla fokus på att säkerställa en hållbar energiförsörjning: Flera insatser pågår, inklusive Energicentrum Gotlands verksamhet, GAIST:s samverkansforum och projektet Energiön Gotland, med Region Gotland som projektägare.
2. Utveckla en strategi för att eftersträva relevanta möjligheter genom omställningen: Energiomställningen är prioriterad inom den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040. Gotland deltar i det internationella samarbetet BEIC (Baltic Energy Islands Connect), som syftar till att utveckla ett förnybart energisystem och samtidigt utveckla näringslivet på deltagande öar.
3. Systematisk övervakning av potentiella projekt: Pågår inom ramen för befintliga initiativ enligt rekommendation 1 och 2. *Energicentrum*

Gotland och BEIC har tät kontakt med aktörer inom förnybar energi och bevakar utvecklingen aktivt.

4. Upprätta en systematisk dialog med utvecklare/projektägare: Dialog med HM är initierad för att möjliggöra samordning och tidiga konsekvensbedömningar. Erfarenheter från andra regioner, såsom Norrbotten, visar vikten av en strukturerad dialog inför större industriella etableringar.
5. Utbildning: Kompetensförsörjning är avgörande för den gröna omställningen. Utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå erbjuds redan, men behov kopplade till HM:s etablering och deras underleverantörer måste tydliggöras. Dialoger med utbildningsaktörer är etablerade.
6. Fokusera på att attrahera och behålla arbetskraft: Ett regionalt arbete pågår för att stärka Gotlands attraktionskraft genom projektet Relocation Gotland (leds av regionstyrelseförvaltningen, enheten Hållbar tillväxt) och utveckling av digital inflyttartjänst. Därtill kommer förvaltningen under hösten 2025 att delta i ett nationellt läroprojekt (Reglab) för att förbättra förmågan att attrahera internationell kompetens.

Heidelberg Materials etablering innebär både möjligheter och utmaningar för Gotland och Slite i att attrahera och behålla kompetens. För att lyckas krävs insatser inom tre centrala områden: målgruppsanpassning, mottagningskapacitet och lokal samhällsförankring. Arbetet behöver ses som en långsiktig samhällsinvestering där både inflyttning, etablering och tillhörighet främjas. Parallellt behöver en sammanhållen konsekvensanalys och scenarioarbete utvecklas, i nära samverkan med näringsliv, civilsamhälle och lokala aktörer – i linje med visionen i Vårt Gotland 2040.

Fortsatt arbete enligt JTP-rapportens rekommendationer föreslås också i det förslag till ny energiplan som nu är ute på remiss.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att återkomma kring hanteringen av slutsatser och förslag i JTP-rapporten. Regionstyrelseförvaltningen har gjort en analys av pågående arbeten och tittat på behov av utvecklande insatser kopplat till rekommendationerna som redovisats ovan.

Här följer en redovisning av ärendets koppling till den regionala utvecklingsstrategin, *Vårt Gotland 2040*.

Övergripande mål för Gotland 2040:

- *Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.*
- *Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.*
- *Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.*

Prioriteringar i Vårt Gotland 2040:

- *Gå före i klimat- och energiomställningen.*
- *Utveckla attraktionskraften.*
- *Stärk och utveckla näringslivet.*
- *Säkra kompetensen.*
- *Främja hälsa, delaktighet och trygghet.*

När det gäller Region Gotlands styrmodell vill förvaltningen särskilt belysa ärendets koppling till:

- Regionfullmäktiges prioritering: *Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning och Region Gotland ska prioritera ett hållbart växande Gotland.*
- Koncerngemensamt mål: *Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024-2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år och Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut.*

Regionstyrelseförvaltningens bedömning och förslag till beslut är att hanteringen av slutsatser och förslag med denna rapport är avrapporterad enligt uppdrag.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Jaana Vinberg, strateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-07-04

Rättvis omställning på Gotland – Den gröna omställningens konsekvenser för arbetsmarknaden – analys och förslag (JTP-rapporten), RS 2024/594